

Förstärkt tillsyn av särskilda ungdomshem där flickor vårdas

Delredovisning, S2026/00152

Sammanfattning

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har i uppdrag från regeringen att genomföra en förstärkt tillsyn av Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem där flickor vårdas. I den här delredovisningen beskrivs IVO:s pågående tillsyn, som ligger till grund för att svara upp mot uppdraget. Resultaten av pågående tillsyn kommer att sammanställas och analyseras under hösten 2026. Uppdraget ska slutredovisas den 1 februari 2027.

Bakgrunden till uppdraget är de återkommande brister i SiS verksamheter som tidigare konstaterats av IVO, men också av bland andra Statskontoret, Riksrevisionen och Justitieombudsmannen. Regeringsuppdraget är inriktat på att granska användandet av de särskilda befogenheter SiS har gällande avskiljning och övriga tvångsåtgärder. IVO ska även granska bemanning och kompetens vid SiS. Tillsynen ska begränsas till de ungdomshem som tar emot flickor, som är en särskilt utsatt grupp på SiS.

Sedan IVO konstaterade omfattande brister inom ovanstående områden i ett regeringsuppdrag 2021–2022 (S2021/03345) har IVO kontinuerligt följt upp bristerna i den årliga tillsynen. I det nu aktuella regeringsuppdraget kommer IVO att redogöra för de uppföljningar som gjorts och hur utvecklingen ser ut, med tyngdpunkt på resultaten av den tillsyn som genomförts under våren 2026.

De flickor som placeras på SiS har i många fall en problematik och/eller diagnoser som ställer höga krav på bemanning och på personalens kompetens vid SiS. IVO:s genomgång visar också att flickor är överrepresenterade vad gäller avskiljning.

IVO redogör också för den skyldighet SiS fått genom en ändring i förordning att med start 1 januari 2027 på en aggregerad nivå underrätta IVO om användningen av särskilda befogenheter. IVO bedömer att dessa underrättelser framöver kommer kunna ligga till grund för mer träffsäkra riskbedömningar i kommande tillsyn.

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund till uppdraget	4
1.1.1 Brister identifierade av andra myndigheter	5
1.1.2 Tidigare regeringsuppdrag och genomförd tillsyn	6
1.2 SiS organisation och ansvarsområde	7
2. Genomförande av uppdraget	8
2.1 IVO:s tillsyn av SiS	8
2.2 Tillsyn och ökad datainsamling	9
2.2.1 Att begära in information från SiS	10
2.3 Pågående tillsynsinsatser, underlag och beslut	10
2.3.1 Inhämtning av uppgifter och underlag	11
2.3.2 Anpassad summering	11
3. Rättsliga förutsättningar för IVO:s tillsyn av SiS	12
3.1 Årlig tillsyn	12
3.2 Samtal med barn och unga	12
3.3 IVO:s förutsättningar att vidta åtgärder	12
4. Förutsättningar för SiS verksamhet och för placeringar på SiS	13
4.1 SiS uppdrag	13
4.1.1 Att placeras på SiS	14
4.1.2 Den särskilda befogenheten avskiljning	14
4.2 Bemannning och personalens kompetens	16
4.3 Utmaningar relaterade till målgruppen flickor	16
4.3.1 Integrerad vård för en utsatt målgrupp	17

1. Inledning

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) lämnar här en delredovisning av regeringsuppdraget att förstärka tillsynen av de särskilda ungdomshem som vårdar flickor enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).¹ Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 1 februari 2027. IVO beskriver här hur uppdraget genomförs samt redogör för den information som myndigheten samlar in och de analyser som kommer att genomföras för att svara på uppdraget.

IVO kommer att svara på det aktuella regeringsuppdraget baserat på resultat från den pågående ordinarie tillsynen av Statens institutionsstyrelse (SiS) och de tillsynsbeslut som är planerade att fattas under hösten 2026. I uppdraget ingår att granska de åtgärder som SiS har genomfört sedan den tidigare förstärkta tillsynen genomfördes av IVO 2021–2022 samt att följa upp att de brister och missförhållanden som då identifierades har avhjälpats. IVO ska särskilt granska SiS användning av avskiljning och tvångsåtgärder samt granska myndighetens kompetens och bemanning på de särskilda ungdomshem som vårdar flickor.

IVO genomför tillsyn minst en gång per år av samtliga 22 särskilda ungdomshem (fortsättningsvis ”ungdomshem”) vid SiS. Tillsynen har de senaste åren genomförts under våren. Inspektionerna för 2026 av de tio ungdomshem som tar emot flickor är vid tidpunkten för denna delredovisning genomförda och resultaten är under bearbetning. Avsikten är att beslut i ärendena kommer att fattas under hösten. IVO kan ännu inte säga något om utfallet av vårens inspektioner.

Delredovisningen beskriver även i viss mån IVO:s tidigare tillsyn av SiS ungdomshem, för att därigenom skapa en bredare bild av situationen på SiS över tid.

1.1 Bakgrund till uppdraget

IVO har vid flera tidigare tillfällen konstaterat omfattande brister i SiS verksamheter. På ungdomshem där flickor vårdas har brister konstaterats specifikt gällande avskiljning och andra tvångsåtgärder. IVO:s tillsyn har visat att SiS återkommande tillämpar befogenheten avskiljning felaktigt. IVO har även återkommande konstaterat att det finns brister i personalens kompetens och att bemanningen inte är anpassad så att den ger förutsättningar för att säkerställa en trygg och säker vård.

Bristerna gällande tvångsåtgärder är inte avgränsade till enstaka händelser som utspelar sig på något eller ett par av SiS ungdomshem. IVO anser i

1. Socialdepartementet. *Uppdrag till Inspektionen för vård och omsorg om förstärkt tillsyn av särskilda ungdomshem där flickor vårdas (S2026/00152)*. Regeringskansliet 2026.

stället att framkomna brister är övergripande och systematiska. I en tillsynsrapport från 2024 konstaterar IVO att barn och unga på 18 av SiS då totalt 21 ungdomshem har uppgett att de har utsatts för fysiskt våld av någon i personalen.² På elva av hemmen har barn och unga dessutom berättat om sexuella ofredanden från personal som arbetar där.³ IVO konstaterar att det finns en tystnadskultur bland personalen på vissa ungdomshem som har bidragit till att problemen har kunnat fortgå.⁴

När det gäller flickor placerade på SiS finns det tydliga skillnader i vårdbehov jämfört med pojkar. Såväl IVO som andra myndigheter, och även SiS, har observerat att de flickor som placeras på SiS i många fall har en problematik och/eller diagnoser som förmodligen skulle kunna hanteras lämpligare inom psykiatrin. I ett beslut från 2024 konstaterar IVO brister relaterade till personal både gällande bemanning och utbildning. Hos personalen finns en brist på kunskap om målgruppen och om de metoder som bör tillämpas för barn och unga med funktionsnedsättningar. Dessutom har personalen inte fått tillräcklig utbildning för att kunna genomföra behandlingsinsatser. Den personal som arbetar närmast barn och unga har begränsat med relevant eftergymnasial utbildning. På grund av låg bemanning har personalen inte haft tid att genomföra aktiviteter och enskilda samtal, och utevistelser har inte alltid skett när barn och unga haft behov av det. Det här har sammantaget inneburit att barn och ungas behov av en meningsfull tillvaro inte tillgodosetts i tillräcklig grad.⁵

1.1.1 Brister identifierade av andra myndigheter

Statskontoret har identifierat liknande brister vid SiS som IVO och betonade även i en rapport från 2022 att det dessutom ofta tar för lång tid för SiS att åtgärda brister. Vidare beskrevs av Statskontoret att SiS har brister inom kompetensförsörjning och bemötande av barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och psykisk ohälsa. Många avskiljningar på ungdomshemmen gäller flickor med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och psykisk ohälsa.⁶

Riksrevisionen bedömer att SiS inte når målen med verksamheten och inte kan erbjuda en plats till alla barn och unga som behöver en. Riksrevisionen konstaterar vidare att vården inte anpassas i tillräcklig utsträckning efter barn och ungas personliga förutsättningar och individuella behov.⁷

Justitieombudsmannen, JO, konstaterar i ett beslut den 8 maj 2026 gällande en inspektion vid SiS ungdomshem Rebecka att det fortsatt finns brister i dokumentation och i personalens agerande.⁸ Bland övriga brister nämns en flicka som hållits fast i 15 minuter, vilket JO konstaterar skedde i strid med

2. IVO. *Tillsyn av SiS 2024 – Brister, åtgärder och systematiskt förbättringsarbete*. 2025 s. 11.

3. *Ibid.*

4. *Ibid.*, s. 10.

5. IVO:s diarienummer 3.2.2-07954/2024-17.

6. Statskontoret. *SiS vård av barn och unga enligt LVU – förutsättningar för en trygg och ändamålsenlig vård S2021/02644 (delvis)*. 2022 s. 8-9.

7. Riksrevisionen. *2024:7 SiS särskilda ungdomshem – brister i statens tvångsvård av barn och unga Diarienummer: 2022/1205*. 2024 s. 7.

8. Riksdagens justitieombudsman. *Inspektion av Statens institutionsstyrelse, det särskilda ungdomshemmet Rebecka, den 17 och 18 februari 2026 Beslut 2026-05-08, diarienummer 525-2026*. 2026 s. 8.

skyddet mot påtvingat kroppsligt ingrepp i 2 kap. 6 § regeringsformen.⁹ JO riktar kritik mot SiS för hanteringen av den aktuella händelsen.

JO har återkommande påtalat att SiS har brister i användandet av de särskilda befogenheter som myndigheten har. I ett beslut från 2022 konstaterar JO att:

*SiS under en längre tid har haft svårigheter med att tillämpa bestämmelserna om avskiljande och vård i enskildhet. Förutom att bristerna i tillämpningen riskerar medföra att intagna utsätts för tvångsåtgärder utan laglig grund, kan det även leda till bland annat att intagna blir isolerade eller att tvångsåtgärden tillåts pågå under längre tid än nödvändigt. En viktig orsak som framkommit, och som delvis förklarar de brister som uppmärksammats, är att ansvarig personal verkat sakna de kunskaper som krävs för att kunna tillämpa bestämmelserna på ett rättssäkert sätt. Det handlar både om beslutsfattare och de som har att verkställa beslut om avskiljande och vård i enskildhet.*¹⁰

1.1.2 Tidigare regeringsuppdrag och genomförd tillsyn

Vid tillsyn följer IVO upp tidigare beslut och konstaterade brister, jämför hur det ser ut vid inspektioner med hur det sett ut tidigare och om det skett en förflyttning. I det aktuella uppdraget till IVO hänvisar regeringen till ett tidigare regeringsuppdrag 2021–2022.¹¹ I uppdraget fann IVO att det under den granskade perioden förekommit brister och missförhållanden vid 19 av då 21 ungdomshem. Uppdraget gällde samtliga SiS ungdomshem och var inte avgränsat till ungdomshem som tar emot flickor. IVO konstaterade brister vid samtliga då tolv ungdomshem där flickor var placerade. I två fall bedömde IVO att missförhållandena var så allvarliga att det fanns skäl att förelägga SiS att vidta omedelbara åtgärder. IVO beskrev att barn och unga utsatts för tvångsåtgärder utan stöd i lag, till exempel i form av fasthållning. Tillsynen visade även att otillräcklig kompetens ökat risken för användande av de särskilda befogenheterna och för otillåtna tvångsåtgärder, samt att vården inte anpassats efter barn och ungas behov. I tillsynen av två ungdomshem för flickor framkom att den bemanning som krävdes i förhållande till målgruppens behov saknades.¹² IVO bedömde att SiS behövde vidta åtgärder för att säkerställa den bemanning som behövs för att tillgodose placerade barn och ungas behov och säkerställa en trygg och säker vård.

IVO publicerade 2025 en uppföljande rapport om tillsyn av SiS verksamhet under 2024.¹³ IVO kunde fortsatt se omfattande problem och brister, som i flera fall dessutom var återkommande från tidigare års tillsyn och borde varit åtgärdade. Vid 17 av då 21 ungdomshem konstaterade IVO så allvarliga brister att verksamheterna fick krav på att återredovisa vidtagna eller planerade åtgärder för att komma till rätta med dem. 2024 beslutade IVO att tillfälligt förbjuda fortsatt verksamhet vid ett

9. 2 kap. 6 § Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform.

10. Riksdagens justitieombudsman. *Initiativ om hur Statens institutionsstyrelse använder de särskilda befogenheterna avskiljande och vård i enskildhet* Beslut 2022-11-21, diarienummer 2802-2020. 2022.

11. IVO. *Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021–2022, redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345*. 2023.

12. IVO:s diarienummer 3.2.2-13659/2021; 3.2.2-26070/2021.

13. IVO. *Tillsyn av SiS 2024 – Brister, åtgärder och systematiskt förbättringsarbete*. 2025.

ungdomshem för flickor till följd av olika typer av våld från personalen mot de placerade.¹⁴ Under 2025 förbjöds verksamhet vid ett ungdomshem för pojkar.¹⁵

1.2 SiS organisation och ansvarsområde

SiS har 22 ungdomshem med cirka 700 platser för mottagnings- och behovsbedömning samt behandlingsplacering.¹⁶ Verksamheten på SiS ungdomshem ska utformas så att den utgår från placerade barn och ungas villkor och behov.¹⁷ SiS har 212 ordinarie platser för flickor, de flesta platserna för flickor är låsbara.¹⁸ I nuläget används inte alla platser eftersom vissa avdelningar är helt eller delvis stängda.

SiS ansvarar för individuellt anpassad tvångsvård och behandling av barn och unga med allvarliga psykosociala problem samt vuxna med missbruksproblem. SiS särskilda ungdomshem tar emot barn och unga med psykosociala problem som till exempel missbruk och kriminalitet, enligt LVU. SiS bedriver individuellt anpassad tvångsvård enligt LVU och verkställer sluten ungdomsvård enligt lagen om sluten ungdomsvård, LSU.¹⁹ SiS ansvarar även för viss hälso- och sjukvård enligt regler i socialtjänstförordningen,²⁰ och genom elevhälsan enligt skollagen.²¹ SiS ska särskilt svara för bland annat planering, ledning och drift av ungdomshemmen, anvisning av platser, ekonomisk styrning, resultatuppföljning och kontroll, metodutveckling, forskning, uppföljning av vårdresultat samt utvecklingsarbete.²² Inför beslut eller andra åtgärder som kan röra barn och unga ska SiS bedöma konsekvenserna för barn och unga och därvid ta särskild hänsyn till barn och ungas bästa.²³

14. IVO:s diarienummer 3.7.3-18108/2024-29.

15. IVO:s diarienummer 3.7.3-34402/2025-3.

16. SiS. *Våra ungdomshem* (2026) <https://www.stat-inst.se/uppdrag-och-verksamhet/vard-av-unga/vara-ungdomshem/> (hämtad 2026-05-28).

17. 2 a § förordningen (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse.

18. IVO:s diarienummer 6.1.3-00869/2026-6. IVO:s Informationsinsamling inför tillsyn av SiS 2026.

19. Lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.

20. 7 kap. 2 § socialtjänstförordningen (2025:468), SoF.

21. 2 kap. 25-28 § skollagen (2010:800).

22. 2 § förordningen (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse.

23. 4 § förordningen (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse.

2. Genomförande av uppdraget

IVO har under våren genomfört inspektioner vid samtliga tio ungdomshem som tar emot flickor. Ärendena är pågående och beslut skrivs löpande. Beslut i samtliga ärenden beräknas vara slutförda under hösten om inget oförutsett inträffar. Därefter görs en analys av resultaten och uppdraget slutredovisas den 1 februari 2027.

I regeringsuppdraget hänvisas särskilt till IVO:s förstärkta tillsyn i ett regeringsuppdrag 2021–2022 där det framkom allvarliga brister i trygghet och säkerhet vid SiS ungdomshem. IVO har sedan dess kontinuerligt följt upp de konstaterade bristerna vid de regelbundna inspektioner av SiS som genomförs minst en gång per år.²⁴ IVO har fortlöpande konstaterat brister, inte minst inom just de områden som var fokus för den förstärkta tillsynen 2021–2022.

2.1 IVO:s tillsyn av SiS

Syftet med IVO:s tillsyn är att granska att omsorgen är säker, har god kvalitet och bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter. Ett patient- och brukarperspektiv ska genomsyra tillsynen. Utöver den årliga inspektionen kan IVO göra ytterligare inspektion, till exempel om det kommer in upplysningar eller tips om missförhållanden och brister.²⁵ Den årliga tillsynen har under 2025 och 2026 planerats under hösten och inspektioner har genomförts under våren året därpå. Därefter görs löpande sammantagna bedömningar av underlag och beslut fattas.

IVO samlar in uppgifter från barn och unga på flera sätt. Den huvudsakliga kontaktvägen för barn och unga är via IVO:s barn- och ungdomslinje där de kan lämna synpunkter och ställa frågor till IVO. IVO skickar också ut en årlig enkät till barn och unga på SiS (samt även på HVB, stödboenden och LSS-boenden). Enkätens syfte är att koppla risksignaler till specifika ungdomshem och svaren i enkäten utgör sedan underlag för IVO:s riskanalys och tillsynens inriktning. De riskområden som identifieras i enkätsvaren kan också vara till stöd för, och bidra till, att få en övergripande bild av vilka problem som de inskrivna upplever finns på SiS ungdomshem. Ju fler uppgifter IVO sammantaget får in från barn och unga, desto bättre förutsättningar finns för ett starkt barn- och ungdomsperspektiv i hur IVO utformar tillsynen. Svaren i enkäten utgör därmed underlag för både IVO:s riskanalys och för tillsynens inriktning.

Syftet med enkäten är inte att samla in data för att dra kvantitativa slutsatser. Svarefrekvensen är vanligtvis sådan att resultaten inte utan vidare kan antas vara representativa för samtliga intagna och generella slutsatser om

24. 16 kap. 1 § SoF.

25. Ibid.

tillståndet på SiS institutioner bör inte baseras enbart på enkätsvaren. Det finns flera olika anledningar till att svarsfrekvensen inte är högre. Många av de placerade ungdomarna kan ha olika typer av begränsningar i elektroniska kommunikationstjänster (EKT) och det finns därför i nuläget inte möjlighet att använda digitala enkäter.²⁶ Det pågår dock ett utvecklingsarbete där IVO och SiS arbetar på att finna en säker lösning för hur barn och unga som omfattas av begränsningar i EKT ska kunna besvara en digital enkät. En annan aspekt är att pappersenkäten med sina många frågor kan uppfattas som en ganska omfattande uppgift för en del ungdomar som bor på SiS.

IVO:s tillsyn av SiS sker huvudsakligen genom oanmälda inspektioner av ungdomshemmen. Vid inspektionen samtalar IVO med de ungdomar som vill och personal och ledning intervjuas. Vid inspektionen gör IVO också en rundvandring i ungdomshemmens lokaler och kan, om det finns skäl till det, utvidga tillsynen utifrån rundvandringen.²⁷ Baserat på IVO:s riskanalys har fokus de senaste åren legat på hot, våld och övergrepp. IVO granskar utöver det återkommande hur SiS hanterar synpunkter, klagomål och allvarliga händelser inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. IVO granskar även hur SiS sköter sina åligganden i förhållande till krav i lagar och andra föreskrifter, och hur de lever upp till mål och mål-liknande föresatser i lagstiftningen. Inom ramen för tillsynen ska IVO också ge råd och vägledning, kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps samt förmedla kunskap och erfarenheter som myndigheten får genom tillsynen.²⁸

Vid inspektioner genomför IVO samtal med alla barn och unga som vill prata med IVO. Deras berättelser är centrala vid bedömningen av de brister på SiS som återkommande konstaterats av IVO och som även rapporterats av andra externa granskningar.²⁹

2.2 Tillsyn och ökad datainsamling

För att svara på regeringsuppdraget kommer IVO att sammanställa resultat från tillsyn utförd under våren 2026 där IVO besökt samtliga tio SiS ungdomshem som tar emot flickor. IVO kommer i linje med uppdragets inriktning särskilt att fokusera på SiS användning av avskiljningar och andra särskilda befogenheter samt på myndighetens kompetens och bemanningen på de ungdomshem som vårdar flickor.

Genom en förordningsändring kommer SiS den 1 januari 2027 att få en skyldighet att på en aggregerad nivå underrätta IVO om beslut om vissa särskilda befogenheter.³⁰ Det underlaget kommer att kunna ligga till grund för riskbedömningar i IVO:s framtida tillsyn. Underrättelserna ska lämnas

26. 15 e-h § LVU.

27. 28 kap. 2 § SoL.

28. 28 kap.3 § SoL.

29. Institutet för mänskliga rättigheter. *Låsta statliga ungdomshem, vår tids institutioner för barn och unga med funktionsnedsättning 2025; SiS. Uppföljningsrapport Integrerad vård på SiS Integrerad vård på SiS: genomförande och behov framåt. 2025.*

30. Socialdepartementet. *Regeringen stärker tillsynen av tvångsåtgärder inom SiS.* <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/03/regeringen-starker-tillsynen-av-tvangsatgarder-inom-sis/> (hämtad från länk 2026-05-29). Bestämmelsen införs i en ny 7 kap. 8 § socialtjänstförordningen (2025:468) och träder i kraft i kraft 2027-01-01.

månadsvis och avse information på samlad nivå. De får inte innehålla uppgifter om enskilda personer. IVO kommer genom den här informationen förhoppningsvis att få ett underlag som kommer göra det möjligt att på ett systematiskt vis följa hur exempelvis antalet avskiljningar förändras över tid. När IVO identifierar förändringar eller trender kommer det att finnas möjlighet att utforma tillsynen för att kunna identifiera bakomliggande orsaker till ökning eller minskning av antalet avskiljningar. IVO kommer troligtvis även att kunna identifiera om vissa ungdomshem eller avdelningar tydligt utmärker sig. Genom att jämföra med andra faktorer kan det ge en bild av huruvida det är relaterat till exempelvis målgruppen på avdelningen eller om det finns anledning att söka efter andra bakomliggande orsaker.

Förordningsändringen träder i kraft 1 januari 2027 och det här underlaget kommer alltså inte att kunna användas i det aktuella regeringsuppdraget, men det visar på möjligheter att förbättra tillsynens träffsäkerhet framgent.

Det som inte framkommer av det kommande underlaget är dock hur många fysiska ingripanden som *inte* leder till beslut om avskiljning. IVO och andra granskare har tidigare kunnat konstatera att avskiljningar görs på felaktiga vis och utan att korrekta beslut om avskiljning fattas.³¹ IVO kommer därför att också inhämta information genom samtal med barn och unga och intervjuer med personal och ledning på SiS, i likhet med hur IVO brukar utöva tillsyn av SiS ungdomshem. Genom intervjuerna kommer IVO alltså framgent att kunna konstatera om det som SiS rapporterar in till IVO gällande särskilda befogenheter avviker från barn och ungas och personalens berättelser. IVO kan därmed överväga om ytterligare granskning behövs.

2.2.1 Att begära in information från SiS

I den tidigare tillsynen av SiS inom regeringsuppdraget 2021–2022 begärde IVO in omfattande dokumentation från SiS. Processen blev mycket tidskrävande, inte minst då det tog över ett år att få ut handlingarna. Först därefter kunde IVO påbörja en analys av underlaget. Utifrån det har IVO bedömt att det inte är möjligt att genomföra en liknande begäran inom tidsramen för det nu aktuella regeringsuppdraget.

2.3 Pågående tillsynsinsatser, underlag och beslut

Tillsyn av SiS har under 2025 och 2026 genomförts under årets första halvår. Planeringen av tillsynen och val av inriktning skedde således under hösten föregående år. De områden som pekas ut i regeringsuppdraget har kontinuerligt varit en del av IVO:s tillsyn. IVO har återkommande följt upp de åtgärder som SiS har genomfört sedan den tidigare förstärkta tillsynen 2021–2022, för att granska om de brister och missförhållanden som identifierades då har avhjälpats.

Varje inspektion som genomförts under våren 2026 kommer att generera ett beslut som redogör för vad IVO observerat, eventuella konstaterade brister och om IVO ställer krav på återredovisning från SiS. Det kan röra sig om att

31. IVO. *Tillsyn av SiS 2024 – Brister, åtgärder och systematiskt förbättringsarbete*. 2025 s.12.

SiS ska redogöra för åtgärder som kommer att vidtas för att komma till rätta med eventuella brister. IVO kan också fatta beslut om föreläggande eller förbud mot fortsatt verksamhet.

2.3.1 Inhämtning av uppgifter och underlag

Vid inspektioner inhämtar IVO uppgifter från barn och unga om allvarliga händelser. I intervju med personal och ledning undersöker IVO huruvida de allvarliga händelserna är kända och hur de hanterats. Därefter väljs ett antal händelser ut som är kända av personal eller ledning, och dokumentation inhämtas för att undersöka om det har upprättats som ett klagomål, synpunkt eller rapport enligt lex Sarah eller lex Maria. IVO granskar därefter om utredning genomförts och slutligen om dessa utredningar har bedrivits i syfte att klarlägga huruvida det funnits avvikelser eller missförhållanden i verksamheten. Utöver det tillkommer också inspektörernas observationer på plats. Även signaler utifrån, till exempel barn- och ungdomslinjen eller tips till IVO, kan utgöra källor.

Barn och unga ska enligt SoL ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör dem.³² IVO har också i beslut påtalat vikten av att en ungdom ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör ungdomen. Som exempel kan nämnas att IVO konstaterade i ett beslut 2025 att det inte tydligt framgår huruvida en ungdom som berörts av en aktuell händelse har fått möjlighet att komma till tals inom ramen för SiS utredning av händelsen. Det framgår av SiS utredning att ungdomens upplevelse skiljer sig åt jämfört med SiS gällande vad som hände, men trots det framgår det inte huruvida ungdomen fått möjlighet att yttra sig, vad ungdomen i så fall eventuellt uttryckt och vad uppgifterna tillmätts för betydelse i sammanhanget.³³

Vissa omständigheter som hot och våld har under de senaste åren alltid granskats i IVO:s tillsyn av SiS. Tillsynen har även olika inriktade granskningsområden olika år och vilken typ av information som hämtas in varierar beroende på inriktningen på tillsynen. Inriktning på en tillsyn kan till exempel vara huruvida allvarliga händelser såsom våld och övergrepp förts in i det systematiska kvalitetsarbetet, uppsikt och tillsyn samt om barn och unga som vårdas i enskildhet har ständig tillgång till personal.³⁴

2.3.2 Anpassad summering

När IVO skickar ut ett slutligt beslut till SiS, bifogas numera alltid en anpassad summering av vad IVO kommit fram till i tillsynen. Syftet är att möjliggöra återkoppling till barn och unga på SiS och tillgängliggöra myndighetens arbete. Den anpassade summeringen är grafiskt utformad så att den kan skrivas ut och sättas upp som en affisch. IVO bifogar materialet till SiS i samband med att det slutliga beslutet skickas ut. SiS ansvarar för hur den anpassade summeringen används.

32. 3 kap. 2 § SoL.

33. IVO:s diarienummer 3.2.2-11564/2025-25.

34. 5 kap. 1 § SoL; 2 kap 2 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (2011:5) SOSFS; 5 kap. 7-8 § SOSFS 2011:9; 5 kap. 3 § SOSFS 2011:9 respektive 27 kap. 5 § SoL.

3. Rättsliga förutsättningar för IVO:s tillsyn av SiS

IVO ansvarar för tillsyn inom socialtjänst, vilket innefattar såväl verksamheter bedrivna i privat och kommunal regi som verksamheter bedrivna av SiS.³⁵ Tillsynen ska säkerställa att verksamheterna har god kvalitet och att de bedrivs i enlighet med lagar och föreskrifter.

3.1 Årlig tillsyn

IVO:s tillsyn över stödboenden, skyddade boenden och hem för vård eller boende som tar emot barn eller unga, inklusive SiS särskilda ungdomshem, ska omfatta regelbundna inspektioner. Inspektioner ska göras minst en gång per år.³⁶ IVO ska i anslutning till en inspektion samtala med de barn och unga som samtycker till det.³⁷ En gång per år är ett minimikrav och verksamheterna ska inspekteras flera gånger per år om det behövs.³⁸ Det kan alltså innebära att IVO inspekterar verksamheter vid flera tillfällen under ett år om brister konstaterats eller andra skäl föreligger.

3.2 Samtal med barn och unga

Att samtala med barn och unga som är placerade i olika boendeformer är en viktig del av IVO:s tillsynsarbete och en följd av IVO:s uttalade brukarperspektiv. Barn och ungas egna erfarenheter är en central källa till information.³⁹ I Barnkonventionen förklaras att barn har rätt att komma till tals i frågor som rör dem. En viktig utgångspunkt för att tillämpa principen om barnets bästa är att barn själva får komma till tals och framföra sin mening.⁴⁰

3.3 IVO:s förutsättningar att vidta åtgärder

När IVO konstaterar brister vid en tillsyn kan myndigheten begära att SiS redovisar vilka eventuella åtgärder som planeras för att åtgärda bristerna.⁴¹ Om det finns ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, har IVO möjlighet att förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet.⁴² Vid missförhållanden som innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, kan IVO förbjuda fortsatt verksamhet.⁴³ Ett sådant beslut gäller omedelbart.⁴⁴

35. Förordningen (2013:176) med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg; 28 kap. SoL.

36. 16 kap. 1 § SoF.

37. Förordningen (2013:176) med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg och 16 kap. 1 § SoF.

38. Regeringens proposition 2015/16:43 *Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga*. 2016 s. 55.

39. *Ibid.*, s. 56.

40. Artikel 12 Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

41. 28 kap. 5 § SoL.

42. 28 kap. 9 § första stycket SoL.

43. 28 kap. 11 § andra stycket SoL.

44. 35 kap. 5 § andra stycket SoL.

4. Förutsättningar för SiS verksamhet och för placeringar på SiS

SiS har unika rättsliga förutsättningar för verksamheten. I regeringsuppdraget nämns särskilt de särskilda befogenheterna avskiljning och andra begränsningsåtgärder. I det här avsnittet redogörs även för vikten av tillräcklig bemanning och rätt kompetens hos personalen i SiS verksamheter. Det är också en beskrivning av de komplexa målgrupper som placeras på SiS, något som är särskilt relevant när det gäller flickor, som är den utpekade målgruppen för det här regeringsuppdraget.

4.1 SiS uppdrag

SiS har i uppdrag att vårda barn och unga som placeras med stöd av LVU eller som döms till slutet ungdomsvård enligt LSU. Även barn och unga som vårdas enligt SoL kan vara inskrivna vid SiS ungdomshem, vilket är mer sällsynt förekommande.

SiS ska erbjuda individuellt anpassad tvångsvård och behandling av barn och unga med allvarliga psykosociala problem, till exempel missbruk och kriminalitet. SiS har 22 särskilda ungdomshem med cirka 700 platser för akutplacering, utredningsplacering och behandlingsplacering.⁴⁵ De flesta platserna är låsbara där olika säkerhetsklasser har olika grader av skydd och/eller möjlighet att låsa. SiS ska utforma sin verksamhet så att den utgår från barn och ungas villkor och behov. Vidare ska SiS inför beslut eller andra åtgärder som rör barn och unga bedöma konsekvenserna för dem och ta särskild hänsyn till barn och ungas bästa.⁴⁶

SiS ska anpassa ungdomshemmens bemanning så att den ger förutsättningar för att tillgodose placerade personers vårdbehov och säkerställa en trygg och säker vård.⁴⁷ Otillräcklig bemanning som leder till brister kan utgöra missförhållanden med betydelse för barn och ungas möjligheter att få de insatser de har rätt till.⁴⁸

De senaste årens utveckling där allt fler barn och unga döms för inblandning i grov brottslighet och gängkriminalitet har medfört förändringar både gällande hur många placeringar SiS ska ta emot och vilken typ av utmaningar de placerade barn och unga ställer verksamheterna inför.

45. SiS. *Våra ungdomshem 2026* <https://www.stat-inst.se/uppdrag-och-verksamhet/vard-av-unga/vara-ungdomshem/> (hämtad från länk 2026-05-28)

46. 4 § förordningen (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse.

47. 6 kap. 1 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:55) om hem för vård eller boende.

48. Jfr. 28 kap. 9 § SoL.

4.1.1 Att placeras på SiS

Det är socialnämnden som ansvarar för att uppmärksamma och utreda en ungs persons situation. Om en ung person har så stora behov att det är nödvändigt med tvångsvård ansöker socialnämnden om det hos förvaltningsrätten, som kan besluta om sådan vård.⁴⁹ SiS ansvarar sedan för att placera den unge på ett av SiS särskilda ungdomshem. Efter att den unge placerats ska socialnämnden noga följa vården. Det innebär bland annat att socialnämnden ska göra regelbundna personliga besök i det hem där den unge vistas och ha enskilda samtal med den unge. Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma den ungs hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.⁵⁰

4.1.2 Den särskilda befogenheten avskiljning

I tillsynen av SiS finns flera omständigheter som skiljer sig från övrig tillsyn av verksamheter med placerade barn och unga. SiS har befogenheter som andra verksamheter inte har gällande begränsningsåtgärder och möjligheter att fysiskt ingripa mot de placerade barn och unga.⁵¹ SiS har långtgående befogenheter när det gäller att inskränka de placerade barn och ungs rörelsefrihet; det kan till exempel vara inlåsning, avskiljning, kontroll av post och kroppsvisitationer. Barn och unga som är placerade på SiS och vårdas enligt LVU eller LSU får hållas i avskildhet.⁵² Avskiljning får bara göras om det är särskilt påkallat på grund av att den unge uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen.⁵³ Den unge placeras då i ett särskilt rum avsett för avskiljning där personen ska stå under fortlöpande uppsikt av personal. Avskiljningen får inte pågå längre än vad som är oundgängligen nödvändigt och aldrig längre än fyra timmar. Läkare eller sjuksköterska ska yttra sig om varje åtgärd som vidtas, om de begär ska åtgärden avbrytas.

Avskiljning är en åtgärd som bara får användas när den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden och om mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga.⁵⁴ De särskilda befogenheterna ska användas med största restriktivitet och barn och ungs rättigheter ska beaktas. Som vid alla beslut enligt LVU gäller att barn och ungs bästa ska vara avgörande för beslutet.⁵⁵

Långt fler avskiljningar av flickor än av pojkar

När det gäller avskiljningar och fysiska ingripanden finns det betydande skillnader mellan flickor och pojkar. För perioden 2023–2025 gällde nästan 63 procent av alla avskiljningsbeslut flickor, trots att andelen flickor som vårdas på SiS är mindre än andelen pojkar. Med beaktande av antalet placerade är avskiljningar mer än fyra gånger så vanligt förekommande för flickor jämfört med pojkar.⁵⁶

49. 3–4 § LVU.

50. 13 a § LVU.

51. 15–19 §§ LVU.

52. 15 c § LVU och i 17 § LSU.

53. 15 c § LVU.

54. 20 a § LVU.

55. 1 § femte stycket LVU.

56. SiS. Återrapportering Version: 1 Dnr 1.1.3-4593-2026 En kartläggning och analys över avskiljningar och fysiska ingripanden på SiS ungdomshem 2026 s. 25.

Brister i hanterandet av avskiljningar

IVO:s tillsyn har visat att SiS i återkommande fall tillämpat befogenheter på ett otillåtet sätt. Det gäller särskilt den särskilda befogenheten avskiljning. IVO:s tillsyn 2021–2022 visade att vid 14 av då 21 ungdomshem hade verksamheterna agerat i strid med lagen genom att använda fasthållningar och nedläggningar utan intention att föra barnet eller den unga till ett avskiljningsrum. Fasthållning och nedläggning på det sättet är en otillåten tvångsåtgärd som innebär avsteg från det grundlagsskydd mot kroppsliga ingrepp som stadgas i regeringsformen.⁵⁷

JO har flera gånger riktat allvarlig kritik mot SiS användning av de särskilda befogenheterna.⁵⁸ Det är, anser JO, ledningen för SiS som har ansvaret för att lagar och riktlinjer tillämpas på ett korrekt och enhetligt sätt i verksamheterna.⁵⁹ JO menar vidare att det inte räcker att anta riktlinjer utan poängterar att SiS också måste säkerställa att de är kända av personalen, det är även viktigt att personalen har kunskaper om de rättsliga regler som ligger bakom riktlinjerna.⁶⁰

I ett beslut uttalar JO att det inte får förekomma en uppfattning bland personalen på ungdomshemmen om att de har oskrivna befogenheter vid sidan av de särskilda befogenheterna i LVU. Sådana oskrivna befogenheter innebär i realiteten att personalen vidtar tvångsåtgärder i strid med regeringsformen.^{61, 62} JO argumenterar vidare för att ett påtvingat ingrepp kan vara i strid mot grundlagens skydd mot påtvingade kroppsliga ingrepp även om en person har sagt ja till att åtgärden genomförs, om ingreppet inte är frivilligt. En person kan exempelvis samtycka till ett ingrepp för att det finns ett underliggande hot eller en hotfullhet hos den myndighet som vidtar åtgärden, skriver JO. För att inte grundlagsskyddet ska kunna kringgå i praktiken bör sådana situationer bedömas som att ett giltigt samtycke inte getts enligt JO.⁶³

Avskiljningar har kunnat undvikas

SiS konstaterar i en rapport publicerad den 19 maj 2026 att det finns exempel på hur myndigheten kunnat hålla nere antalet fysiska ingripanden på SiS ungdomshem, att ingripandena alltså inte enbart kan ses som en följd av omständigheter och målgrupp. Vid en intervjustudie från ett av SiS

57. IVO. *Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021–2022 Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345*. 2023.

58. Riksdagens justitieombudsman. *Anmälan mot Statens institutionsstyrelse och behandlingshemmet Sävestgården Beslut 2007-10-24, diarienummer 1316-2006 2009; Beslut. 2019-11-29, Riksdagens justitieombudsman Allvarlig kritik mot Statens institutionsstyrelses ungdomshem Tysslinge för att personalen i strid med 2 kap. 6 § regeringsformen lagt ned och hållit fast en intagen ungdom mot golvet. Beslut. 2019-11-29, diarienummer 6774-2017*. 2019.

59. Riksdagens justitieombudsman. *Anmälan mot Statens institutionsstyrelse och behandlingshemmet Sävestgården Beslut 2007-10-24, diarienummer 1316-2006*. 2009.

60. Riksdagens justitieombudsman. *Initiativ om hur Statens institutionsstyrelse använder de särskilda befogenheterna avskiljande och vård i enskildhet Beslut 2022-11-21, diarienummer 2802–2020*. 2022.

61. Riksdagens justitieombudsman *Allvarlig kritik mot Statens institutionsstyrelses ungdomshem Tysslinge för att personalen i strid med 2 kap. 6 § regeringsformen lagt ned och hållit fast en intagen ungdom mot golvet. Beslut. 2019-11-29, diarienummer 6774-2017*. 2019.

62. 2 kap. 6 § regeringsformen.

63. Riksdagens justitieombudsman. *Kritik mot psykiatrin inom tre regioner för rutiner som innebär att samtliga patienter med diagnosen adhd måste gå med på övervakade urinprovskontroller för att komma i fråga för behandling med centralstimulerande läkemedel Beslut 2020-06-04 diarienummer 2050–2018*. 2020.s.17.

ungdomshem där det görs få ingripanden konstaterades att ett systematiskt och långsiktigt relationsarbete är en avgörande faktor för att bibehålla en låg nivå av ingripande.⁶⁴ Särskild vikt lades på ungdomshemmet vid att relationella investeringar görs tidigt i vårdprocessen. Det skapar ett förtroendekapital som blir avgörande i konfliktsituationer. Den etablerade relationen ger ett ökat handlingsutrymme för medarbetarna och minskar behovet av avskiljning. SiS redogör vidare för att det finns ett antal komponenter som konstaterats minska behovet av ingripanden: professionella relationer, förhållningssätt i bemötande samt behandlingssinne. I rapporten beskrivs vidare de risk- och bedömningsinstrument som myndigheten använder för att identifiera och förebygga risker för våld samt hur SiS samverkar med regionen runt de placerade som har ett behov av specialiserad psykiatrisk kompetens.⁶⁵

4.2 Bemanning och personalens kompetens

En del av regeringsuppdraget är att granska kompetens och bemanning på de ungdomshem som tar emot flickor. I de senaste årens tillsyn har IVO kunnat konstatera återkommande brister relaterat till det området. Utbildningsnivån är ofta inte tillfredsställande och det finns återkommande uppgifter i IVO:s beslut om otillräcklig bemanning och bristande bemötande.

IVO konstaterar i ett beslut 2024 att det förekommer att barn och unga, vid inspektionstillfället, inte kände sig trygga med all personal.⁶⁶ Den 4 juni 2024 förelade IVO SiS att säkerställa att SiS ungdomshem Johannisberg, enhet Kalix, tillser att avdelningarna är tillräckligt bemannade för att tillgodose de inskrivna barn och ungas trygghet och säkerhet nattetid.⁶⁷ I ytterligare ett beslut konstaterar IVO att personalens kompetens inte alltid har säkerställt en trygg och säker vård för inskrivna flickor och att personal i vissa fall har brustit i bemötande av flickorna.⁶⁸ Andra brister som konstaterats gäller att bemanningen inte är anpassad vid vissa tillfällen, samt även att verksamhetens nattbemanning inte är anpassad. Det har även förekommit att avdelningar lämnas obemannade.⁶⁹ I ett annat beslut konstaterar IVO att det i anslutning till inspektionstillfället inte funnits tillräcklig uppsikt och tillsyn över barn och unga under natten.⁷⁰

4.3 Utmaningar relaterade till målgruppen flickor

Som nämnts ovan riktas en betydande majoritet av avskiljningarna mot flickor. Utmaningarna kring målgruppen har förändrats och numera har en stor andel av de placerade flickorna utmaningar relaterade till psykisk ohälsa

64. SiS. Återrapportering Version: 1 Diarienummer 1.1.3-4593-2026 En kartläggning och analys över avskiljningar och fysiska ingripanden på SiS ungdomshem. 2026. s. 14

65. Ibid., s. 16.

66. IVO:s diarienummer 3.2.2-36010/2023.

67. IVO:s diarienummer 3.7.1-45532/2023.

68. IVO:s diarienummer 3.2.2-06106/2023.

69. IVO:s diarienummer 3.2.2-17496/2024.

70. IVO:s diarienummer 3.2.2-12092/2024.

och funktionsnedsättningar. En femtedel av de placerade flickorna bedömdes i en kartläggning ha särskilt omfattande och komplexa vårdbehov relaterade till psykisk ohälsa. SiS egen uppföljning visar att upp till hälften av de placerade flickorna har ett komplext psykiskt vårdbehov.^{71, 72}

Som redogjorts för ovan är bemanning och personalens kompetens en central faktor för att säkerställa en trygg och säker vård. SiS har själva lyft fram vikten av ett mer utvecklat samarbete med regionernas psykiatri, särskilt för barn och unga med omfattande och komplexa vårdbehov.⁷³ SiS konstaterar att för att möta de placerades vårdbehov krävs en välfungerande samverkan med den regionala hälso- och sjukvården, men att flera studier pekar på att en sådan samverkan inte är tillräckligt utvecklad. JO skrev 2022 att många av de brister som konstaterats kan härledas till att ansvarig personal verkar sakna de kunskaper som krävs för att kunna tillämpa bestämmelserna på ett rättssäkert sätt. Det handlar både om beslutsfattare och om de som har att verkställa beslut om avskiljande och vård i enskildhet.⁷⁴ JO konstaterar dock i ett beslut från den 8 maj 2026 gällande en inspektion vid SiS ungdomshem Rebecka att utbildningsinsatser har gjorts för att tydliggöra för personalen när den särskilda befogenheten får tillämpas och hur det ska göras.⁷⁵

4.3.1 Integrerad vård för en utsatt målgrupp

Hösten 2019 fick Socialstyrelsen i uppdrag av regeringen att starta ett pilotprojekt för att förbättra vården för vissa barn och unga på SiS.⁷⁶ Det gällde barn och unga som vårdas med stöd av LVU och som samtidigt har stora behov av insatser från Barn- och ungdomspsykiatri, BUP.⁷⁷ Regeringsuppdraget föregicks av en utredning där Socialstyrelsen konstaterade att barn och unga som vårdas på HVB med stöd av LVU mycket ofta har psykiatriska tillstånd och vårdbehov som behöver tillgodoses samtidigt som de sociala vårdbehoven.⁷⁸

I integrerad vård samordnas psykosociala och specialistpsykiatriska insatser för barn och unga på SiS ungdomshem. Vården omfattar utredning, behandling och individuella insatser, samt stöd vid utslussning för en hållbar vårdkedja. Barn på SiS har ofta omfattande psykiatriska och sociala vårdbehov. Det rör sig om en liten grupp barn och unga som har de mest komplexa vårdbehoven men som inte alltid fått rätt vård och behandling tidigare. Utan samordning riskerar vården att avbrytas vid flyttar mellan regioner och uppgifter går förlorade. En samordnad individuell plan, SIP,

71. SiS. Återrapportering Version: 1 Dnr 1.1.3-4593-2026 En kartläggning och analys över avskiljningar och fysiska ingripanden på SiS ungdomshem. 2026, s. 19.

72. SiS. PM Resultatredovisning Kartläggning av psykiatriska vårdbehov bland barn och ungdomar inom SiS år 2022 diarienummer 1.1.3-4392-2023. 2023.

73. SiS. Särskilda vård- och resursbehov - En kartläggning av särskilt vård- och resurskrävande ungdomar och klienter som vårdats inom SiS åren 2018 och 2019 (Institutionsvård i fokus nr 6 2020). 2020.

74. Riksdagens justitieombudsman. Initiativ om hur Statens institutionsstyrelse använder de särskilda befogenheterna avskiljande och vård i enskildhet Beslut 2022-11-21, diarienummer 2802-2020. 2022.

75. Riksdagens justitieombudsman. Inspektion av Statens institutionsstyrelse, det särskilda ungdomshemmet Rebecka, den 17 och 18 februari 2026 Beslut 2026-05-08, diarienummer 525-2026. 2026 s. 8.

76. SiS. Uppföljningsrapport Integrerad vård på SiS Integrerad vård på SiS: genomförande och behov framåt. 2025 s. 8.

77. Socialdepartementet. Uppdrag om utvecklingsarbete avseende viss verksamhet vid Statens institutionsstyrelse. (S2019/03898/FST). 2019.

78. Socialstyrelsen. Vård för barn och unga i HVB utifrån deras samlade behov. Förutsättningar och former för integrerad och annan specialiserad vård. 2019.

och tydliga rutiner minskar risken för glapp i vårdkedjan. Socialstyrelsen och SiS arbetar därför i ett gemensamt pilotprojekt för att förbättra vården för vissa barn och unga upp till 21 år som vårdas på SiS och som har stora behov av psykiatrisk vård. Det är främst flickor som deltar i piloten (69 procent med en medianålder på 15 år). Syftet är att skapa förutsättningar för att målgruppen får ändamålsenliga insatser för sina vårdbehov och att former för integrerad vård kan integreras i ordinarie strukturer och verksamheter.

Referenser

Rapporter

- Institutet för mänskliga rättigheter. *Låsta statliga ungdomshem, vår tids institutioner för barn och unga med funktionsnedsättning*. 2025
- IVO. *Tillsyn av SiS 2024 – Brister, åtgärder och systematiskt förbättringsarbete*. 2025
- IVO. *Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021–2022 Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345*. 2023
- Riksdagens justitieombudsman. *Inspektion av Statens institutionsstyrelse, det särskilda ungdomshemmet Rebecka, den 17 och 18 februari 2026 Beslut 2026-05-08, diarienummer 525–2026*. 2026
- Riksdagens justitieombudsman. *Initiativ om hur Statens institutionsstyrelse använder de särskilda befogenheterna avskiljande och vård i enskildhet Beslut 2022-11-21, diarienummer 2802–2020*. 2022
- Riksdagens justitieombudsman. *Kritik mot psykiatrin inom tre regioner för rutiner som innebär att samtliga patienter med diagnosen adhd måste gå med på övervakade urinprovskontroller för att komma i fråga för behandling med centralstimulerande läkemedel Beslut 2020-06-04 diarienummer 2050–2018*. 2020
- Riksdagens justitieombudsman. *Allvarlig kritik mot Statens institutionsstyrelses ungdomshem Tysslinge för att personalen i strid med 2 kap. 6 § regeringsformen lagt ned och hållit fast en intagen ungdom mot golvet. Beslut. 2019-11-29, diarienummer 6774-2017*. 2019
- Riksdagens justitieombudsman. *Anmälan mot Statens institutionsstyrelse och behandlingshemmet Sävastgården Beslut 2007-10-24, diarienummer 1316-2006*. 2009
- Riksrevisionen. *2024:7 SiS särskilda ungdomshem – brister i statens tvångsvård av barn och unga Diarienummer: 2022/1205*. 2024
- SiS. *Återrapportering Version: 1 Dnr 1.1.3-4593-2026 En kartläggning och analys över avskiljningar och fysiska ingripanden på SiS ungdomshem*. 2026
- SiS. *Uppföljningsrapport Integrerad vård på SiS Integrerad vård på SiS: genomförande och behov framåt*. 2025
- SiS. *PM Resultatredovisning Kartläggning av psykiatriska vårdbehov bland barn och ungdomar inom SiS år 2022 diarienummer 1.1.3-4392-2023*. 2023
- SiS. *Särskilda vård- och resursbehov - En kartläggning av särskilt vård- och resurskrävande ungdomar och klienter som vårdats inom SiS åren 2018 och 2019 (Institutionsvård i fokus nr 6 2020)*. 2020

Socialstyrelsen. *Vård för barn och unga i HVB utifrån deras samlade behov. Förutsättningar och former för integrerad och annan specialiserad vård.* 2019

Statskontoret. *SiS vård av barn och unga enligt LVU –förutsättningar för en trygg och ändamålsenlig vård S2021/02644(delvis).* 2022

Regeringsuppdrag

Socialdepartementet. *Uppdrag till Inspektionen för vård och omsorg om förstärkt tillsyn av särskilda ungdomshem där flickor vårdas (S2026/00152).* Regeringskansliet 2026

Socialdepartementet. *Uppdrag om utvecklingsarbete avseende viss verksamhet vid Statens institutionsstyrelse. (S2019/03898/FST)* 2019

Lagar, föreskrifter och propositioner

Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Lag (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård

Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Socialtjänstlag (2025:400)

Skollagen (2010:800)

Förordning (2013:176) med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg

Förordning (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse

Socialtjänstförordning (2025:468)

Ändring i Socialtjänstförordningen (2025:468). Bestämmelsen införs i en ny 7 kap. 8 § socialtjänstförordningen (2025:468) och träder i kraft 2027-01-01

SOSFS 2011:5 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om lex Sarah

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:55) om hem för vård eller boende

Regeringens proposition 2015/16:43 *Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga.* 2016

Övriga källor

SiS. *Våra ungdomshem.* <https://www.stat-inst.se/uppdrag-och-verksamhet/vard-av-unga/vara-ungdomshem/> (hämtad från länk 2026-05-28)

Socialdepartementet. *Regeringen stärker tillsynen av tvångsåtgärder inom SiS.* <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/03/regeringen-starker-tillsynen-av-tvangsatgarder-inom-sis/> (hämtad från länk 2026-05-29)

Citera gärna ur IVO:s publikationer, men ange alltid källa. Kom ihåg att bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten, och du måste ha upphovsmannens tillstånd för att använda dem.

Artikelnr: IVO 2026-30

Utgiven juni 2026

Diarienummer: 1.1.1 - 05934/2026